

MOËS DIESEL: MODERNE TREKPAARDEN VOOR DE STEENBAKKERS

Hier en daar vind je ze nog terug in het historisch landschap van de Rupelstreek: de kleine locomotiefjes die in de jaren dertig van de vorige eeuw hun intrede maakten in de steenbakkerijen. Waar kwamen deze ééncylinderdieseltjes eigenlijk vandaan? Rumesta ging op onderzoek.

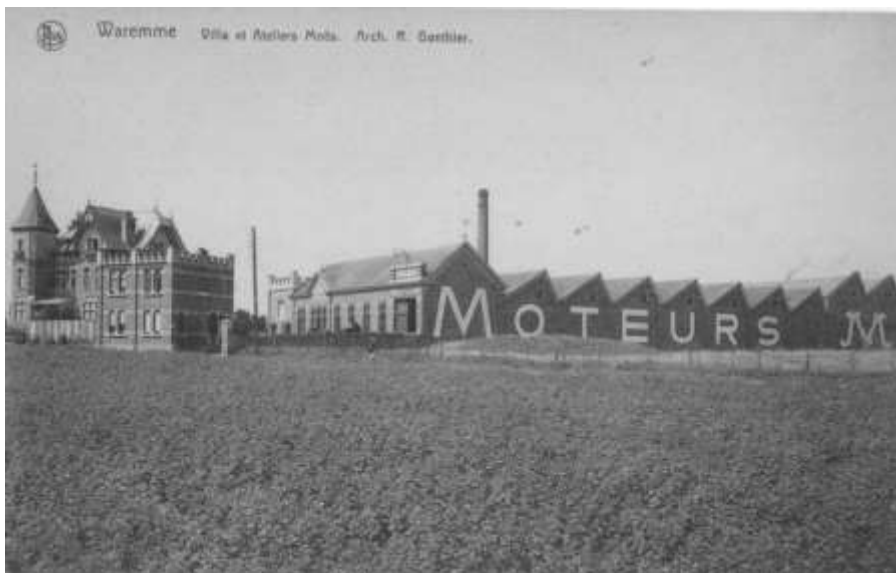

Een Moës Diesel locomotief type BL, bouwjaar 1937

Heel wat van deze locomotieven blijken aangekocht te zijn bij het bedrijf Moës uit Borgworm (Waremmes). Het betrof smalspoorlocomotieven van het type BL. Deze waren oorspronkelijk voor de mijnbouw bestemd, maar vonden al gauw hun weg naar de steenbakkerijen. Het type BL is -na het type AL- de op één na kleinste Moës. Hij was uitgerust met een Moës één cilinder tweetaktdieselmotor met waterkoeling. De locomotief op de foto weegt 2,5 ton en genereert een vermogen van 12 PK. Er zijn meer dan 1500 exemplaren in omloop gebracht.

Les Ateliers Moës werd opgericht door de Waalse familie Moës. Het succesverhaal begint op het ogenblik dat Guillaume Moës (°Bléret 1854 – 1929) zich in Waremmes vestigt en er een stoommolen bouwt. Hij deelt zijn passie voor machines met zijn broer Hyacinthe, ingenieur en bouwer van landbouwmachines te Celles. Ook de drie zonen van Guillaume (Eduard, August en Paul) krijgen de smaak te pakken en samen slagen ze erin de stoommolen te vervangen door een zelfgebouwde verbrandingsmotor. Ze besluiten de motor te commercialiseren.

Vanaf 1904 gaan er minstens 2500 motoren de deur uit, tot de Eerste Wereldoorlog een kortstondig einde maakt aan hun activiteiten. Na de oorlog is het voornamelijk zoon Paul (1893 – 1965, Waremme) die het bedrijf verder weet te ontwikkelen. Moës levert nu vooral benzine- en dieselmotoren voor industrieel en maritiem gebruik. Ze genieten een goede

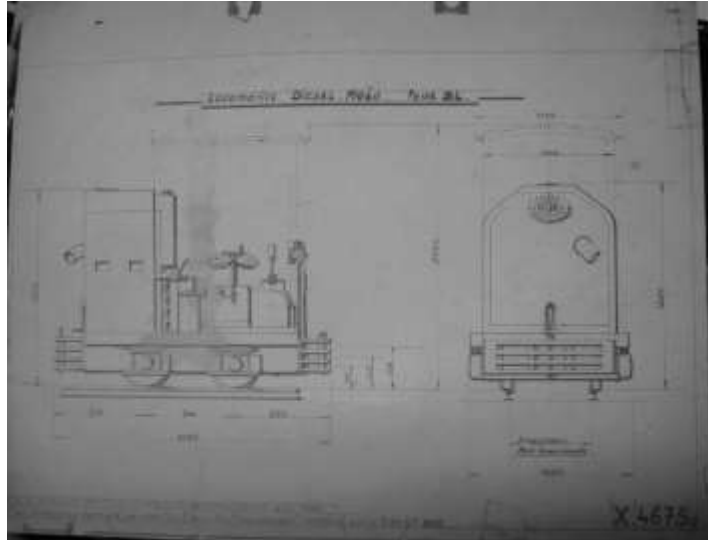
reputatie en weten regelmatig te innoveren (bijv. door het uitvinden van de 4-takt benzinemotor). Ze breiden hun gamma uit met kant-en-klare smalspoorlocomotieven, die in de eerste plaats bedoeld zijn voor de mijnbouw.

De Tweede Wereldoorlog vermindert de activiteiten die zich primair richten op motoren voor tractoren, voor de kustvisserij en voor locomotieven. Om deportatie naar Duitsland van de mannen in Waremme te voorkomen, houden de broers Moës de fabriek draaiende. De werknemers zijn vaak enkel fictief “aan het werk”. Maar soms levert de productie ook voordeel op door de ruilhandel in onderdelen. Deze worden bijvoorbeeld uitgewisseld tegen een aantal zakken tarwe, een vat haring of een vrachtwagen steenkool, die de medewerkers onder elkaar verdelen.

Na de oorlog is de teleurstelling groot. De markt loopt over met overtollige militaire motoren, generatoren en kleine scheepsmotoren voor prijzen waar onmogelijk tegen geconcurrereerd kon worden. Het blijft bij de productie van motoren voor kleine locomotieven, hoewel Moës wel nog tracht een nieuw type motor te ontwikkelen. Maar er volgt nog een tegenslag vanaf de jaren 60: door de kolencrisis daalt de omzet en is het bedrijf niet langer rendabel.

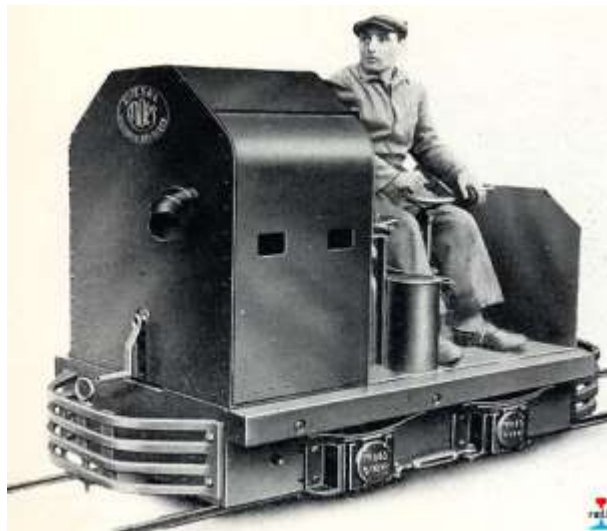
Twee jaar na het overlijden van Paul Moës neemt een Nederlands bedrijf de activiteiten over. Sinds 1993 is Moës Diesel een onderdeel van de BIA groep, gespecialiseerd in machines voor grondverzet en mijnbouw. Moës Diesel is vandaag voornamelijk actief als constructeur van stroomgroepen.

Jaren geleden kocht een liefhebber uit Engeland acht oude BL locomotieven uit Rumst op. Ze dragen allemaal het opschrift ‘12’ en behoorden dus wellicht tot dezelfde vloot. We hebben ook weet van een locomotief met hetzelfde nummeropschrift die in een smalspoormuseum in Nederland geduldig op restauratie wacht. Ondertussen zijn er al wel enkele BL’s succesvol gerestaureerd. Op de Rumesta Facebookpagina kunt u er eentje opnieuw aan het werk zien.

Originele technische tekening van het type BL

Spelende kinderen op een afgetakelde Moës Diesel, type BL te Rumst

Bronnen:

- www.biagroup.com
- Famille Moës (1997), dans *Grands hommes de Hesbaye*, Remicourt, éd. du Musée de la Hesbaye, p. 65-70.
- <http://www.rail.lu/moes.html>
- http://www.ingr.co.uk/sar_locos.html
- www.historisch-vaartuig.be (nieuwsbrief 43)

Wouter De Boeck